

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, mw. Mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck ter gelegenheid van de ontmoeting van leden van de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal met de nieuwgekozen, herkozen en aftredende leden van het Europees Parlement. Bij deze gelegenheid ontvingen acht terugtreedende leden van de Nederlandse afvaardiging in het Europees Parlement in de voormalige plenaire zaal van de Tweede Kamer een Koninklijke onderscheiding uit handen van de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Den Haag, 8 september 2009

Geachte Voorzitter van de Tweede Kamer,
Leden van het Europees Parlement, leden van de Staten-Generaal,

Het is een bijzondere samenstelling waarin wij elkaar hier vanmiddag treffen, namelijk als gekozen vertegenwoordigers van het Nederlandse volk, met kiezersmandaten in beide Kamers van de Staten-Generaal en in het Europees Parlement. En dit bij de start van een nieuw parlementair jaar.

Dat is een goed moment voor reflectie, en ook voor een lofuiting op de voormalige leden van het Europees Parlement die vandaag afscheid van ons nemen. Het is zeker ook een goed moment om kennis te maken met de nieuwe collega's die bij de verkiezingen op 4 juni zijn gekozen tot lid van het Europees Parlement.

Graag ook van mijn kant, en dit doe ik uiteraard namens de Eerste Kamer als geheel, mijn hartelijke gelukwens met uw verkiezing en mandaat voor de komende vijf jaren. Daarbij spreek ik de wens uit dat we elkaar na vandaag blijven volgen, aanspreken en vooral blijven betrekken bij elkaars inzichten en oordeelsvorming. Daarbij gaat het niet zo zeer om de wijze waarop wij dat doen, maar vooral ook de gezindheid van waaruit we dit doen.

Daarbij weten wij ons – als Nederlandse leden van alle drie volksvertegenwoordigingen – gebonden aan democratische en rechtsstatelijke beginselen. Ik noem er maar enkele: respect voor besluiten van de meerderheid, maar tegelijk met oog voor parlementaire minderheden. Trouw aan onze Grondwet, evenals aan de internationale verdragen waaraan ons land zich heeft verbonden.

De democratische structuren van de Europese Unie staan in het verlengde van ons nationaal parlementair stelsel. Niet los daarvan, en ook niet haaks daarop. Ook het voortgaande debat over die structuur, evenals de zorg over het democratisch gat in de besluitvorming, maakt deel uit van de taken van ons als volksvertegenwoordigers – zowel hier op het Binnenhof als in het Europees Parlement.

Ik sluit mij aan bij de woorden van collega Voorzitter Verbeet van de Tweede Kamer als zij onze verantwoordelijkheid benadrukt in het legitimeren van afgeronde Europese besluitvorming. Dat impliceert onder andere het zichtbaar maken van onze eigen invloed op het proces van besluitvorming, maar ook erkenning van de realiteit van het sluiten van compromissen, zonder deze compromissen te duiden als een eigen standpunt als dat niet het geval is.

De Nederlandse leden van het Europees Parlement weten als geen ander hoe ver een pan-Europese belangenafweging dikwijls afstaat van de Nederlandse kiezers. Dat probleem, waarmee alle lidstaten kampen, manifesteert zich sterker naarmate de communautaire regelgeving concreter doorwerkt in onze dagelijkse leefomgeving. De paradox is dat het zich eveneens sterker manifesteert naarmate ook Europarlementariërs zich minder concentreren op hun 'core business'.

Wij hebben een gezamenlijke opgave tegenover onze kiezers om voor hen duidelijk én invoelbaar te maken dat Europa er toe doet, en wel in het belang van het welzijn van diezelfde burgers. Ook daarom is het nodig om alert te blijven op het functioneren van Europese instellingen naar hun aard en bedoeling. Die alertheid is een tegenhanger van blind vertrouwen. Eurorealisme is deze zin is dan ook een voorwaarde voor een idealisme dat niet samenvalt met naïviteit. Wie gelooft in het ideaal van Europa blijft alleen dan geloofwaardig, als dit geloof wordt geschraagd door realiteitszin en onderkenning van falen.

Het Verdrag van Lissabon biedt een duidelijke omschrijving van rollen en competenties van de verschillende instellingen. Wanneer dit verdrag rond de jaarwisseling in werking treedt – ik ga daar nu even van uit – dan biedt het Verdrag van Lissabon volop mogelijkheden en vooral ook een uitnodiging aan de nationale parlementen om hun invloed op zowel de Europese Raad als de Europese Commissie te vergroten.

De Eerste Kamer heeft in het afgelopen jaar op deze verruiming van democratische controle op de Europese beleidsvorming geanticipeerd. Kort voor het zomerreces heeft de Senaat een nieuwe werkwijze vastgesteld, die inspeelt op de bevoegdheden die het Verdrag van Lissabon expliciet toebedeelt aan alle parlementen in de Europese Unie, en daarmee ook aan beide Kamers van onze Staten-Generaal. De vaste Kamercommissies van de Senaat hebben met ingang van dit parlementair jaar een geheel eigen verantwoordelijkheid bij het volgen van Europese initiatieven, en met name het vroegtijdig signaleren van dossiers die voor ons land relevant worden geacht.

Door de nieuw werkwijze van de Eerste Kamer is het volgen van het Europees beleid niet langer een specialisme van één vakcommissie gericht op Europese aangelegenheden, maar een Kamerbrede verantwoordelijkheid. Onze gewijzigde aanpak beoogt nationale wetsvoorstellen en Europese van meet af aan binnen één perspectief te plaatsen. Graag wil de Eerste Kamer haar Europese werkzaamheden op een andere wijze, en ook eerder dan tot nu toe gebruikelijk, afstemmen met de ‘overkant’, zoals wij op het Binnenhof plegen te zeggen: met onze collega’s in de Tweede Kamer. Die gedachtewisseling moet nog een aanvang nemen.

Niet alleen in de relatie van nationale parlementen tot de EU, maar eveneens in de relatie tussen de Kamers in de bicamerale stelsels van afzonderlijke lidstaten, ontstaat een nieuwe wisselwerking. Reden temeer om het belang van een adequate samenwerking met het Europees Parlement – en met name de Nederlandse vertegenwoordigers daarin – te onderstrepen.

Zo veel mag duidelijk zijn: de parlementaire speelvelden gaan veranderen. Laten we daarin elk onze rol nemen, zonder te vervallen in onderlinge competitie. Er zijn mijns inziens twee misverstanden. Het eerste is dat een sterk Europa zou leiden tot zwakke lidstaten. Het tweede is dat sterke lidstaten een zwak Europa bewerkstelligen. Laten we ons bezinnen op de notie dat een sterk Europa sterke lidstaten nodig heeft, en omgekeerd.

Ik heb er vertrouwen in dat wij als leden van drie volksvertegenwoordigingen in de komende vijf jaren elkaar zullen opzoeken, informeren en vooral ook inspireren. De basis daarvoor is gelegd, ook in de voorbije vijf jaren van de voorgaande mandaatperiode van het Europees Parlement. Voor de inzet van de scheidende leden is een blijk van waardering dan ook zeer op zijn plaats.

Dank u voor uw aandacht.
